

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 01.07.1965, sp. zn. Tz 38/65, ECLI:CZ:NS:1965:TZ.38.1965.1

Číslo: 45/1965

Právní věta: Při zkoumání zavinění pachatele ve smyslu § 5 písm. a) tr. zák. nestačí pouhé zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale nutno zjišťovat všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nezpůsobí. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu. Skutečnost, že pachatel zakázal poškozenému určité jednání, které mohlo vést k jeho poškození, samo o sobě nestačí k závěru o nevině pachatele.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 01.07.1965

Spisová značka: Tz 38/65

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zavinění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 5 písm. a

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 45/1965 sb. rozh.

Při zkoumání zavinění pachatele ve smyslu § 5 písm. a) tr. zák. nestačí pouhé zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale nutno zjišťovat všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nezpůsobí. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu.

Skutečnost, že pachatel zakázal poškozenému určité jednání, které mohlo vést k jeho poškození, samo o sobě nestačí k závěru o nevině pachatele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. července 1965 – [Tz 38/65.](#))

Rozsudkem okresního soudu v Benešově ze dne 28. 9. 1964 sp. zn. T 103/64 byli obvinění A. a B.

zproštění podle § 226 písm. b) tr. ř. obžaloby pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se měli dopustit tím, že dne 9. 10. 1963 v katastru obce Z. na farmě státního statku obviněný A. jako vedoucí farmy, ačkoliv věděl, že je to v rozporu s vyhláškou min. zemědělství č. 230/59 Ú. l. o bezpečnosti při práci, dal příkaz traktoristovi B. k vyorávce brambor s nedostatečně vybaveným vyorávačem zn. KCE 2, který neměl ochranný kryt na náhonovém hřídeli a obviněný B. jako traktorista tohoto vyorávače k vyorávce brambor použil, ačkoliv věděl, že to odporuje bezpečnostním předpisům a tak došlo k tomu, že pomocník na vyorávači L. byl při obsluze vyorávače zachycen nekrytým náhonem za oděv a utrpěl těžké zranění, kterému později podlehl.

Usnesením krajského soudu v Praze ze dne 6. 11. 1964 sp. zn. 3 To 528/64 bylo odvolání okr. prokurátora zamítnuto jako nedůvodné.

Ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem, Nejvyšší soud napadené usnesení krajského soudu zrušil, zrušil i rozsudek okresního soudu v Benešově a tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Podle zjištění, provedeného okresním soudem, dal dne 9. 10. 1963 obviněný A., vedoucí hospodářství státního statku, příkaz traktoristovi B. k vyorávce brambor s nedokonale vybaveným vyorávačem zn. KCE 2. K vyorávce brambor přidělil obviněný A. traktoristovi obviněnému B. pomocníka L., který již předtím po dobu asi 14 dní s nedokonale vybaveným vyorávačem brambor jezdil. Všichni věděli, že vyorávač brambor není opatřen ochranným krytem náhonu, který vedl od traktoru k vyorávači. Obviněný A. proto v přítomnosti svědka K. i spoluobviněného B. uložil pomocníku L., že nesmí ze sedačky vyorávače vstávat a přibližovat se po rámu vyorávače k nechráněnému hřídeli. Obviněný B. pak pokračoval v práci. Když ujel asi 30 metrů, poškozený L. zcela proti příkazu ze sedačky vstal, sestoupil až na přední rám vyorávače. Náhle mu uklouzla noha a spadl na nekrytý hřídel, kterým byl zachycen a těžce zraněn. Tomuto zranění později podlehl.

Hlavní příčinou tohoto smrtelného úrazu byl tedy nekrytý kloubový hřídel náhonu, který vedl od traktoru k vyorávači.

Okresní soud dospěl proto k závěru, že postup obviněných nebyl v tomto případě v souladu s vyhláškou ministerstva zemědělství č. 230/59 Ú. l. o bezpečnosti při práci se zemědělskými stroji, že však přesto nelze obviněné uznat vinnými žalovaným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., protože obviněným nelze prokázat zavinění ve smyslu ustanovení § 5 tr. zák. Okresní soud má za to, že obvinění i přes uvedené vybavení vyorávače ochranným krytem nemuseli, a ani nemohli předpokládat, že k výsledku, uvedenému v zákoně, tj. k těžké újmě na zdraví a později smrti poškozeného L. může dojít. Obviněný A. přímo výslovně zakázal poškozenému vstávat ze sedačky vyorávače a přibližovat se k nekrytému náhonu. Vyloučil tedy tímto příkazem jakékoliv nebezpečí, případně ohrožení na zdraví poškozeného. Přitom nařízený způsob práce mohl poškozený vykonávat, protože šlo o schopného a zdatného pracovníka. Tím, že poškozený L. jasný a srozumitelný příkaz obviněného A. neuposlechl, zavinil si těžké zranění, kterému podlehl, sám.

S těmito závěry okresního soudu se krajský soud plně ztotožnil a navíc dodal: Je sice pravda, že obviněný svým jednáním hrubě porušil své povinnosti, uložené jim ustanovením § 1 a § 4 vyhlášky č. 230/59 Ú. l., když první dal příkaz a druhý neodmítl pracovat s nedostatečně vybaveným vyorávačem a že mezi jejich nedbalostí a smrtelným následkem, který nastal mimo jiné i tím, že ani sám poškozený neodmítl práci na nedostatečně zabezpečeném stroji, je určitá souvislost. Ovšem ne každá souvislost mezi jednáním a následkem zakládá trestní odpovědnost. K naplnění znaků trestného činu musí být mezi jednáním a následkem přímá a bezprostřední souvislost, a tak tomu v daném případě nebylo. Poškozený L. tím, že opustil sedačku a postupoval po rámu vyorávače směrem k radlici a k

nekrytému náhonu za provozu vyorávače, sám hrubým způsobem porušil běžný pracovní postup a výslovný příkaz obviněného A., a to bez vědomí řidiče traktoru obviněného B., čímž přerušil příčinnou souvislost mezi nedbalostí obou obviněných a smrtelným následkem, který nastal. Jiná by byla situace, kdyby poškozený neznal a neovládal pracovní postup při obsluze vyorávače, event. kdyby nedostal jasný příkaz k pracovnímu postupu, nebo kdyby k úrazu došlo za jiných okolností, např. při seřizování radlic, vytráscacího pásu, zapojování traktoru apod.

Soudy obou stupňů porušily zákon v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., ve prospěch obviněných.

Jak je patrné z odůvodnění obou rozhodnutí, shodují se soudy obou stupňů v tom, že obvinění svým jednáním hrubě porušili své povinnosti uložené jim ustanovením § 1 a § 4 vyhlášky č. 230/59 Ú. l. o bezpečnosti při práci se zemědělskými stroji. Jsou také shodné názoru v tom, že mezi tímto neodpovědným jednáním obviněných a následkem, tj. smrtelným úrazem poškozeného L. je určitá souvislost.

Neprávem však soudy obou stupňů pominuly hodnotit všechny důkazy, které jsou pro posouzení věci rozhodné.

Správně je oběma soudy zjištěno, že obvinění si byli vědomi toho, že nezajištěním hřídele náhonu ochranným krytem může dojít k vážnému zranění nebo smrti osoby, která se do blízkosti tohoto hřídele za chodu stroje přiblíží. Věděli také, že toto nevybavení stroje je v rozporu s vyhláškou § 230/59 Ú. l. o bezpečnosti při práci se zemědělskými stroji, která zakazuje s takto nedokonale vybaveným strojem pracovat. Přesto obviněný A. dal příkaz s tímto strojem pracovat a obviněný B. jako traktorista a poškozený L. jako pomocník na vyorávači neodmítli s tímto strojem pracovat. Při práci poškozený L. nedodržel předepsaný pracovní postup, dostal se do míst, kde nebyl kryt na kloubovém hřídeli, byl zachycen a těžce zraněn. Později tomuto zranění podlehl.

Je tedy nesporné, že mezi opomenutím obviněných zajistit bezpečnost provozu na vyorávači a uvedeným následkem smrti poškozeného je příčinná souvislost.

Pro závěr, že obvinění jednali v tomto případě vědomě nedbale ve smyslu ustanovení § 5 písm. a) tr. zák. je však třeba nejen zjištění, že si obvinění byli vědomi, že svým jednáním mohou způsobit následek v § 224 odst. 1, 2 tr. zák. uvedený, který nastal, ale je třeba i zjištění, že obvinění bez přiměřených důvodů spoléhali, že k něčemu podobnému ve skutečnosti nedojde.

Bylo proto povinností soudů lépe objasnit tuto druhou okolnost.

Je pravda, že soudy obou stupňů jsou v podstatě shodného názoru, že vzhledem k varování poškozeného obviněným A. a s přihlédnutím k tomu, že sni běžný pracovní postup opuštění sedačky vyorávače za provozu nedovoloval, nemohli a ani nemuseli obvinění předpokládat, že k následku, jehož si byli vědomi, může dojít. Jsou tedy toho názoru, že obvinění z přiměřených důvodů spoléhali, že za takové situace k následku, jehož si byli vědomi, nedojde.

Oba soudy si však neuvědomily, že přiměřenost důvodů, pro které obvinění spoléhali, že k následku, jehož možnost si představovali, nedojde, nelze posuzovat jen podle zmíněného opatření obviněného A. a podle toho, zda poškozený dodržel či nedodržel běžný pracovní postup, ale že tuto přiměřenost důvodů je třeba posuzovat s přihlédnutím ke zkušenostem obviněných, jakož i se zřetelem na ostatní okolnosti případu.

Nelze totiž pominout skutečnost, že obvinění ve svých funkcích jsou dostatečně zapracováni a bezpečnostními předpisy ovládají. Proto také byli si vědomi nedostatečného bezpečnostního opatření na vyorávači KCE 2. Byli si vědomi i dosahu tohoto nedostatku a proto se domnívali, že případnému úrazu pracovníka L. zabrání příkazem, aby se do blízkosti nebezpečného místa nepřiblížoval.

Sám obviněný A. však v přípravném řízení uvedl, že poškozeného L. v době před smrtelným úrazem upozorňoval na to, že nesmí ze sedačky vyorávače za jízdy sestupovat, avšak L. tohoto upozornění nedbal. Proto jej znovu několikrát upozornil, že takto obsluhu nesmí provádět a že musí zůstat sedět na sedačce. Dále pak tento obviněný jak v přípravném řízení, tak i u soudu doznal, že sám předtím, než došlo k smrtelnému úrazu L., jel se jmenovaným na vyorávači tak, že pravou nohou stál na stupačce, levou rukou se držel volant a pravou rukou se držel sedačky. Levou nohou pak občas shrnul nať, kterou se přední část pásu vyorávače ucpávala. Pravdivost tohoto doznání potvrdil spoluobviněný B. a svědek K. Svědek inž. M., vedoucí úseku oprav STS pak potvrdil, že i když je takový postup práce na vyorávači, jak jej v přítomnosti poškozeného L. provedl obviněný A. nepřípustný, není neobvyklý. Podle svědka někteří pracovníci sestupují ze sedačky ve snaze, aby provoz byl plynulejší a rychlejší a různým způsobem nať sesunují s přední části vyorávače.

Nelze proto vzhledem k těmto uvedeným okolnostem závěry obou soudů o tom, že obvinění neodpovídají za následek, považovat za správné. Z těchto okolností jasně vyplývá, že obvinění celkem bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že k následku, jehož si byli vědomi, nedojde. Proto ani skutečnost, že i poškozený nesprávným pracovním postupem nebo neuposlechnutím příkazu si smrtelný úraz spoluzavinil, nevylučuje odpovědnost obviněných podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., jestliže smrt poškozeného zavinili z nedbalosti.